

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Actiepunten 2017 van de overheid m.b.t. de uitvoering van het 'Convenant ten aanzien van de verbeteringen in de steenkoolketen'

1. Inleiding

In het Steenkoolconvenant, dat in 2014 is gesloten, zijn het Ministerie van Economische- en Buitenlandse Zaken en de Nederlandse energiebedrijven overeengekomen acties te ondernemen ten aanzien van de verbetering van de steenkoolketen. De overheid heeft zelf verantwoordelijkheden met betrekking tot het beschermen van mensenrechten, maar verwacht ook van internationale bedrijven die in Nederland gevestigd zijn dat zij volgens internationale richtlijnen ondernemen. De overheid draagt graag bij aan een klimaat waarin MVO gedijt en doet dat onder andere door samenwerking te zoeken met andere overheden.

Op basis van de UNGP's en OESO-richtlijnen rust op bedrijven een verantwoordelijkheid tot het voorkomen en verminderen van negatieve impact op mens en milieu door de eigen onderneming of zakelijke relaties in de productie- of toeleveringsketen. De acties die van bedrijven worden verwacht in geval van een negatieve impact, zijn afhankelijk van de relatie tot de impact. Veroorzaken bedrijven de negatieve impact, dragen ze eraan bij of zijn ze aan de misstanden verbonden? Het verschil wordt duidelijk in onderstaande figuur.

Figuur gebruikt met toestemming van Shift Project Ltd

Wanneer een impact gelieerd is aan de activiteiten, producten of diensten via een zakelijke relatie, behoort een bedrijf, hetzij zelfstandig, hetzij in samenwerking met anderen, waar gepast, haar invloed aan te wenden om de partij die de impact veroorzaakt te beïnvloeden met als doel de impact te voorkomen of te verminderen. Welke actie gepast is hangt onder andere af van de ernst van en de kans op de impact en hoe cruciaal een toeleverancier is voor de onderneming. Indien het uitoefenen van de invloed niet leidt tot

het voorkomen of verminderen van de impact, dient het bedrijf te overwegen om de zakenrelatie te beëindigen. In haar besluit tot stopzetting van een relatie dient een onderneming mogelijke sociaaleconomisch ongunstige effecten van die stopzetting mede in overweging te nemen.

Due diligence is een eerste en noodzakelijke stap voor het boeken van resultaten. Due diligence conform de UNGP's en de OESO-richtlijnen is niet eenmalig, het is een voortdurende activiteit.

Het actieplan voor 2017 omschrijft de acties en inzet van de Nederlandse overheid om de steenkoolketen verder verantwoord te maken. Rol van de Nederlandse overheid is om samen te werken met energiebedrijven, het maatschappelijk middenveld en internationale organisaties zoals de OESO. Daarin speelt de Nederlandse overheid een verbindende rol en ondersteunt de samenwerking waar nodig.

2. Afspraken uit het 'Convenant ten aanzien van de verbeteringen in de steenkolenketen' en bijbehorende acties overheid voor 2017

Overheden aanspreken met betrekking tot hun verantwoordelijkheden in de steenkolenketen.

Artikel 4.1

- Inkomend bezoek van stakeholders uit een steenkool producerend land faciliteren. Hierbij betreffende overheid zo goed mogelijk betrekken.
- Verdere uitvoering van het MoU Mijnbouw tussen Nederland en Colombia.
- Waar van toepassing worden ambassades ingezet om het thema aan de orde te stellen in hun relaties met andere overheden.
- Er wordt rekening gehouden met dit thema in de werkbezoeken van bewindspersonen aan betrokken landen, bijvoorbeeld door het te bespreken in bilaterale gesprekken.

Landen stimuleren lid te worden van het Voluntary Principles Initiative (VPI) en ondersteunen bij toepassing van de Voluntary Principles (VP's).

Artikel 4.2

- Ondersteunen van organisaties die door middel van workshops, bijeenkomsten, campagnes en andere middelen de bekendheid van de VP's vergroten.
- Nederland zal per 3 maart 2017 het voorzitterschap van het VPI op zich nemen. Dit biedt extra gelegenheid om de VP's onder de aandacht te brengen van andere overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties en zo te helpen de positieve impact van bedrijven op de mensenrechtensituatie te vergroten. De VPI-leden hebben gezamenlijk besloten meer te richten op binnenlandse implementatie en richten zich daarbij op vier pilotlanden: Myanmar, Nigeria, Ghana en Peru.
- In geval mijnbouwbedrijven willen toetreden tot de VP's zal Nederland specifieke aandacht hebben voor het plan van aanpak van dat bedrijf met betrekking tot de impact op de lokale mensenrechtensituatie.

Ondersteunen ontwikkeling van Bettercoal en het initiatief actief onder de aandacht brengen

Artikel 4.3

- Onder de aandacht brengen van het Bettercoal initiatief bij Europese vertegenwoordiging, EU-lidstaten, VP-landen.
- In publieke uitingen toont de overheid zich voorstander van Bettercoal, zonder de kritische houding te verliezen op de ontwikkelpunten van het initiatief, zoals meer transparantie. De overheid zal in dit kader de

volgende punten ter overweging voorleggen in zijn contacten met Bettercoal en energiebedrijven:

- Begin met geaggregeerd publiceren van bevindingen in 2017 (naarmate de informatie toeneemt kan deze over de jaren verder worden toegespitst op regio's en landen);
 - Vergroot thematisch transparantie over risico's die bijvoorbeeld overal groot zijn, dit biedt ook gelegenheid om best practices uit te lichten;
 - Garandeer dat materiële risico's die uit audits in 2017 naar boven komen met lokale omwonenden en gemeenschappen worden gedeeld.
- Rondom 'mijlpalen' (bv. jaarvergadering van Bettercoal of stakeholderbijeenkomst in Q4) voeren het ministerie van Buitenlandse Zaken en het bestuur van Bettercoal overleg over knelpunten en bespreken of en hoe de overheid kan bijdragen om deze knelpunten weg te werken.
 - Waar passend zal Nederland Bettercoal als voorbeeld gebruiken van een collectieve aanpak die – via identificatie van problemen door middel van audits – bijdraagt aan verbetering van de situatie ter plaatse.

Agenderen van Europese samenwerking

Artikel 4.4

- Door middel van een specifieke bijeenkomst aandacht genereren voor de rol van handelaren met betrekking tot verantwoord ondernemen in de steenkoolketen, onder andere met de Zwitserse overheid die momenteel bezig is met het opstellen van richtlijnen voor handelaren.
- Verkennen van mogelijkheden voor samenwerking en afstemming met andere Europese spelers ter verbetering van de steenkoolketen. De Nederlandse overheid zal conference calls organiseren om deze samenwerking te verkennen en stelt zich tot doel naast de samenwerking met Zwitserland met nog een andere Europese overheid gezamenlijke acties te formuleren.
- Er wordt ingezet op de effectievere implementatie van het duurzaamheidshoofdstuk in handelsovereenkomsten, waaronder het handelsverdrag tussen de EU en Colombia.

Publicatie overzicht geleverde inspanningen

Artikel 4.6

- Publiceren van een geaggregeerd overzicht van inspanningen met betrekking tot de in het convenant genoemde activiteiten (Q3).

Organiseren stakeholder bijeenkomst

Artikel 5.1

- Gezamenlijk met de energiebedrijven organiseren van een stakeholderbijeenkomst. Voor deze bijeenkomst worden relevante stakeholders, zoals NGO's, CBO's, vakbonden, mijnbouwbedrijven, overslagbedrijven, havens, handelaren en overheden van steenkool importerende en exporterende landen uitgenodigd om de voortgang van de uitvoering van de afspraken in het convenant te gespreken. Daarnaast wordt vooruitgekeken naar de activiteiten in het volgende jaar. Mede op basis van de uitkomsten van de ontwikkelingen in 2017 zal het programma voor de stakeholderbijeenkomst in 2017 in de loop van het jaar worden opgesteld.

Inspanningen in exporterende landen

Het convenant is gericht op verbeteringen in de gehele steenkoolketen, wereldwijd. In een aantal landen wordt echter specifieke acties uitgevoerd.

Ondersteuning in Colombia (artikel 4.5)

- Zoals al bleek uit de door de overheid gefinancierde en in 2014 gepubliceerde Scoping Mission¹, zijn er diverse uitdagingen in de Colombiaanse steenkoolsector. Naast milieuproblematiek spelen sociale uitdagingen, onder meer met betrekking tot herhuisvesting van omwonenden van steenkoolmijnen. Vakbondsleden hebben het zwaar in heel Colombia, ook in de regio Cesar. Het ministerie en de ambassade in Bogota laten zich informeren over de stand van zaken door betrokken maatschappelijke organisaties en vakbonden en bespreken zorgen en ontwikkelingen met energiebedrijven en mijnbouwbedrijven.
- Komen tot een project ter implementatie van de belangrijkste aanbevelingen uit de Sector Wide Impact Assessment (SWIA) in de Colombiaanse mijnbouwregio Cesar, idealiter in samenwerking met andere donoren, waarbij de Colombiaanse overheid – bijvoorbeeld in de hoedanigheid van de Ombudsman - en bedrijven nauw betrokken worden. De SWIA werd mede door Nederland gefinancierd en is in augustus 2016 (in Engels) gepubliceerd ([link SWIA](#)). Sinds de publicatie zet de Nederlandse overheid zich in voor een brede verspreiding van de aanbevelingen, door o.a. het organiseren van diverse bijeenkomsten met bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderzoekers in Nederland, en wil dat desgewenst in 2017 blijven doen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2014/10/01/scoping-mission-understanding-the-context-of-the-colombian-coal-sector-engels>

- De Nederlandse overheid staat een inclusieve benadering voor, waarin *transitional justice* - ingebed in het vredesakkoord met FARC - voorziet in genoegdoening voor slachtoffers van het gewapend conflict in Colombia. Ten tijde van de opstelling van dit actieplan, moeten de kaders van de aangekondigde waarheidscommissie en het vredestribunaal nog worden uitgewerkt. Nederland zal, in overleg met Colombiaanse autoriteiten, bepalen waar een eventuele Nederlandse bijdrage aan het *transitional justice* proces zich op kan richten. Ook zullen mogelijkheden worden verkend voor samenwerking met andere landen op dit vlak.
- De Nederlandse overheid steunt bij de implementatie van het vredesakkoord in het bijzonder het ter verantwoording roepen van derden (waaronder bedrijven) voor hun rol in het gewapende conflict als onderdeel van het *transitional justice* proces. Het is belangrijk te leren van de lessen uit het verleden als het gaat over de rol van bedrijven in conflictsituaties, juist in de fase van *transitional justice*. De Nederlandse overheid is bereid om dialoog over dit onderwerp te stimuleren, mogelijk mede naar aanleiding van het in 2017 te verschijnen onderzoek van PAX en de Universiteit van Oxford over dit onderwerp.
- In 2015 legden Nederland en Colombia intenties voor samenwerking op het gebied van verantwoorde mijnbouw vast in een MoU. In 2017 worden deze intenties verder omgezet in concrete afspraken voor samenwerking. Initiatieven op het gebied van water en mijnbouw hebben hierbij prioriteit. November 2016 vond al een fact finding missie water/mijnbouw plaats. Voor medio 2017 staat een vervolg missie gepland om assistentie te verlenen vanuit Nederland bij uitdagingen in de mijnbouwsector aan het gebruik van water.

Ondersteuning in Zuid-Afrika

- In 2017 worden ter opvolging van het bezoek aan de steenkoolsector in Zuid-Afrika (november 2016) de volgende acties ondernomen:
 - o Opvolging dialoog over uitdagingen voor mens en milieu met Zuid-Afrikaanse stakeholders door:
 - In te gaan op de uitnodiging van het Department of Mineral Resources (DMR) een videoconferentie op te zetten met de Nederlandse overheid, energiebedrijven en Bettercoal om de uitdagingen op het gebied van sociale en milieuomstandigheden te bespreken.
 - Het organiseren van een inkomend bezoek van Zuid-Afrikaanse Department of Water and Sanitation & Department of Mineral Resources, mijnbouwbedrijven, vakbonden en NGOs/CBO's om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren, o.a. m.b.t. luchtvervuiling, rehabilitatie en hervestiging (zoals bij mijnen in Duitsland). Bij het inkomend bezoek worden ook EU-lidstaten en de Europese Vertegenwoordiging in Den Haag betrokken.

Onderzocht wordt of dit bezoek i.k.v. het 'Influential Program' van RVO kan worden uitgevoerd.

- Op verzoek van convenantspartijen is de Nederlandse ambassade in Pretoria bereid, gezamenlijk of afzonderlijk, de bedrijven en gemeenschappen opnieuw te bezoeken en hen te begeleiden.
- De Nederlandse overheid en de Ambassade in Pretoria zullen het Bettercoal initiatief onder de aandacht brengen bij Europese vertegenwoordiging, andere Europese lidstaten en VP-landen zowel via Brussel als in Zuid-Afrika.
- Samenwerking met energiebedrijven in het kader van de Orange Corners wordt onderzocht. Met het Orange Corners (OC) initiatief geeft de ambassade in samenwerking met partners (bedrijfsleven & kennisinstellingen) op een vernieuwende manier invulling aan de 'van hulp naar handel' agenda.

Clean Coal China

De Nederlandse overheid ondersteunt het initiatief 'Clean Coal China' binnen het publiek-private programma Partners for International Business (PIB). Het initiatief is gestart op 1 december 2015 en heeft tot doel expertise en technologieën te leveren die helpen de lucht- en watervervuiling in China drastisch te verminderen.

Overige inspanningen door de Nederlandse overheid:

De Nederlandse overheid steunt de samenwerking tussen energiebedrijven, Bettercoal en de OESO RBC Unit gericht op een verantwoorde steenkoolketen. De ontwikkeling van het 'Mineral Risk Handbook' door de OESO RBC Unit, waarin steenkool wordt ingebed, is een specifiek onderwerp voor samenwerking. Van 2-4 mei zal de Nederlandse overheid deelnemen aan het '11th Forum on Responsible Mineral Supply Chains', dat mede georganiseerd wordt door de OESO. Tijdens het forum zal het 'mineral risk handbook', waarin ook steenkool wordt behandeld, worden gepubliceerd.